

Summary

L.V.Zdanevich

Some Aspects of Student Desadaptation During Training

Author explores theoretical approaches to this problem, interpreting the views of other researchers. Introduces the characteristics of student maladjustment during training. Invites the results of experimental studies that confirm the relevance and practical necessity on specific issues.

Key words: adaptation, diagnostics, pedagogical methods, socialization, educational process, pedagogical conditions, disadaptation, System approach, model, multileveled adaptation.

Дата надходження статті:

„11” квітня 2011 р.

УДК 378.147.146 (045)

О.В.ЗОСИМЕНКО,

кандидат педагогічних наук

(м. Суми)

Особливості структурної організації проектної діяльності студентів

У статті розглянуто один із аспектів проблеми організації проектної діяльності тих, хто навчається; визначено, що структурну організацію проектної діяльності студентів забезпечують мотиваційно-цільова, змістово-проектна та результативно-рефлексивна складові; виявлено та обґрунтовано особливості цих складових у процесі організації проектної діяльності студентів у контексті загальнопедагогічної підготовки.

Ключові слова: проектна діяльність, навчальний проект, мотиваційно-цільова складова, змістово-проектна складова, результативно-рефлексивна складова.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. глобальні зміни в інформаційній, комунікативній та професійній сферах сучасного суспільства висувають нові вимоги до змістових, методичних та технологічних аспектів освіти, що зумовлює пошук шляхів оновлення освіти з орієнтацією на особистісному розвитку того, хто навчається, його творчості, ініціативності, прагнення до самостійного набуття знань та здатності ставити та вирішувати проблеми самовизначення, професійної та повсякденної діяльності. Це потребує широкого впровадження у навчальний процес альтернативних форм та методів навчання. Тому не дивно, що саме у цей період (початок 90-х років ХХ століття і до теперішнього часу) розпочинається активне „повернення” проектної діяльності в освіту, що дозволяє комплексно подолати недоліки традиційного навчання через мотивоване залучення того, хто навчається, в розробку навчальних проектів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... Дослідження окремих аспектів проектної діяльності та шляхів її організації перебувало в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів: історіографію проектного навчання висвітлено в працях П.Блонського, Г.Вашенка, О.Джуринського, Д.Дьюї, Е.Кагарова, В.Кішпатрика, М.Кнолла, Е.Коллінгса, Л.Кондратова, Б.Мельниченка, В.Стернберг, Ю.Олькерса, С.Шацького та ін.; теоретичні засади проектної діяльності розкриваються у дослідженнях О.Коберника, Д.Левітеса, І.Ляхова, Н.Матяш, О.Пехоти, Є.Полат, В.Радіонова, С.Сисоевої та ін.; особливості використання навчальних проектів в загальноосвітній школі представлено у працях Н.Альохіної, С.Генкал, І.Єрмакова, Н.Поліхун, В.Сидоренка, А.Терешука, С.Ящука та ін.; проблема використання проектної діяльності в процесі підготовки студентів вищих навчальних закладів розглядається в роботах С.Баташової, В.Веселової, О.Демченко, М.Елькіна, С.Ізбаш, О.Ляшшевої, Г.Ковальчук, Л.Кондратової, О.Олексюк, О.Павлішак, М.Пелагейченка, Т.Резнік, С.Стрижак та ін. Отже, орієнтуючись на вище окреслені дослідження щодо використання ідей проектного навчання у навчально-виховному процесі з огляду на тему нашого дослідження, вважаємо за необхідне вивчити структурну організацію проектної діяльності тих, хто навчається.

Формулювання цілей статті... Мета цієї статті полягає у визначенні та обґрунтуванні особливостей структурної організації проектної діяльності студентів у контексті загальнопедагогічної підготовки.

Виклад основного матеріалу... Теоретичний аналіз окресленої проблеми дав змогу стверджувати, що організація проектної діяльності неможлива без виокремлення та аналізу найбільш значущих її структурних складових, а саме: мотиваційно-цільової, змістово-проектної та результативно-рефлексивної.

Визначаючи мотиваційно-цільову складову, ми виходили, по-перше, з того, що „мета”, у широкому значенні, означає особливий тип відношення між процесом саморуху та його результатом, який виникає в умовах заданої поведінки системи та забезпечує її самоорганізацію та самозбереження [7] і,

по-друге, що важливою умовою розвитку у студентів інтересу до майбутньої професійної діяльності є формування мотивів, які виступають спонукальною силою навчання, детермінуючи характер діяльності студентів, їх залучення до проектної діяльності, сприяють оптимізації процесу професійного становлення майбутніх фахівців. Водночас у процесі мотивації об'єднуються в оцінний механізм пізнавальні процеси, виробляються стратегії задоволення потреби та оцінюється важливість виникнення потреби для теперішнього і майбутнього особистості. Під впливом об'єктивних суспільних відносин мотиви визначають стратегію задоволення потреб за посередництвом побудови ієрархії цілей, а цілі виступають безпосереднім внутрішньо спонукальним мотивом проектної діяльності [10]. Тоді мотиваційно-цільова складова організації проектної діяльності здатна: по-перше, забезпечувати передумови для реалізації інших компонентів; по-друге, відображати ставлення студентів до навчального процесу й професійного становлення в цілому та вивчення дисциплін педагогічного циклу зокрема.

Зазначимо, що цільова складова організації проектної діяльності майбутніх педагогів включає обґрунтування мети для досягнення ідеально бажаного результату в педагогічному процесі. Водночас метою стає безпосередній мотив свідомої діяльності над навчальним проектом, що має характеристику передбачення у свідомості результату проектної діяльності, а також шляху й способів її досягнення; свідомий образ уявлення майбутнього результату навчального проекту, на досягнення якого спрямована дія; планування специфічного змісту, від якого залежить значущість мети й характер вольових дій тих, хто навчається.

Досліджуючи мотиваційну сферу діяльності вчителя, науковці виділяють зовнішні та внутрішні мотиви в певному напрямку. Так, М.Захарійчук до зовнішніх мотивів відносить прагнення педагога до здобуття вищої кваліфікації, досягнення певного соціального статусу, визнання колегами, суспільну користь; внутрішні ж мотиви – це творчість учителя, інтерес, працелюбність, любов до дітей та професійної діяльності, комфортність у професії [6]. Отже, під час проектної діяльності мотивація, яка, за С.Гончаренком, визначається через систему мотивів, або стимулів, спонукаючи людину до конкретних форм діяльності або поведінки [5, с.217], не вводиться зовні, а стає навчальною потребою студента, тобто створюються умови для вияву внутрішніх спонукань до навчання, усвідомлення їх студентом і подальшого саморозвитку власної мотиваційної сфери.

Відтак організація проектної діяльності неможлива без урахування мотивації тих, хто навчається, що суттєво впливає на їхню поведінку, ставлення до всіх сфер життя, взаємини у процесі навчальної, професійної або організаційної діяльності.

Під час визначення наступної структурної складової організації проектної діяльності – змістово-проектної – ми враховували слушне зауваження І. Соколової про те, що зміст професійної підготовки в межах особистісно орієнтованого підходу передбачає розвиток у студентів здібностей рефлексії, завдяки чому з'являється можливість усвідомити власні індивідуально-психологічні характеристики, а також інших учасників освітнього процесу; розуміння на основі цього власного психологічного ресурсу; усвідомлений вибір шляхів адекватного використання ресурсу в майбутній професійній діяльності через формування вже в студентські роки індивідуального стилю діяльності; уміння вибудовувати відносини з усіма суб'єктами освітнього процесу в режимі діалогу, партнерства і співпраці. Це відбувається, коли освітній процес і середовище підпорядковані та ініціюються інтересами, діями, намірами, потребами, здібностями студента, і головне, – тим змістом, який він формує і прагне реалізувати засобами навчання [9, с.190].

Зазначимо, що зміст навчальних проектів визначають загальна мета та зміст педагогічних дисциплін, а їх тематика співвідноситься з модулями навчальних програм педагогічних дисциплін. У цьому контексті зміст навчальних проектів містить основні терміни і поняття педагогіки; педагогічні процеси і явища, на основі яких формуються переконання; принципи та закономірності, що розкривають суть педагогічних процесів і явищ, а також об'єктивні зв'язки між ними; провідні ідеї демократизації і гуманізації педагогічного процесу; сучасні досягнення науки, а також передовий педагогічний досвід тощо. Такий підхід забезпечує засвоєння педагогічних знань як цілісної системи, співвідношення цих систем між собою, а також засвоєння способів застосування цих знань на практиці й напрацювання нових.

Наші розвідки дозволили також з'ясувати, що у проектній діяльності засвоєння навчального матеріалу відбувається на особистісному рівні, оскільки студенти суб'єктивно адаптують його до власної педагогічної позиції під час створення навчального проекту.

Дослідження доводить, що проектна діяльність студентів у процесі виконання навчальних проектів під час вивчення педагогічних дисциплін може бути організована в межах лекційно-семінарської системи навчання, сприяючи підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу, формуванню проєктивно-педагогічного мислення, розвитку особистості студента.

На основі аналізу змісту навчальних програм педагогічних дисциплін нами було визначено місце навчальних проектів у тематичних планах таких навчальних курсів, як „Педагогіка”, „Історія педагогіки”, „Методика виховної роботи класного керівника”.

Навчальний курс „Педагогіка” відіграє провідну роль у професійній підготовці майбутніх учителів: у процесі його опанування студенти мають навчитися виявляти, описувати й пояснювати педагогічні факти, явища й процеси в реальному житті; виявляти культурологічні й наукові (філософські й психологічні) основи найважливіших педагогічних концепцій і теорій; самостійно поповнювати педагогічні знання; первинним навичкам дослідницької роботи й професійної рефлексії (самооцінки). Результати аналізу змісту курсу „Педагогіка” довели доцільність виконання студентами трьох навчальних проектів відповідно до основних модулів дисципліни: теорія виховання; теорія освіти і навчання; основи школознавства.

Перший навчальний проект, який виконували студенти, був груповим. Вони захищали його після вивчення модуля „теорія освіти і навчання”. Навчальний проект був спрямований на розв’язання актуальних дидактичних проблем сучасної школи. Наприклад, темами студентських проектів стали: „Світ як цілісна картинка”, „Крок за кроком по країні знань”, „Практика у теорії”, „Пізнаємо світ у грі” тощо.

Під час розробки навчального проекту з модуля „теорія виховання” майбутні педагоги спрямовували свої зусилля на вирішення таких актуальних питань, як формування громадянина, патріота своєї держави, інтелектуально розвиненої, духовно і морально зрілої особистості, готової протистояти глобалізаційним викликам, про що свідчать назви проектів: „Краса – це яскраве світло, що осяває світ”, „У здоровому тілі – здоровий дух”, „Дороги, які ми обираємо”, „Патріотизм – потреба кожного українця”, „Толерантність та політична культура” тощо.

Навчальний проект у межах модуля „Основи школознавства” був інтегрованим за своїм змістом й передбачав створення проекту власної школи. Цей проект також є груповим.

Підсумковим результатом вивчення курсу „Педагогіка” стало створення індивідуального курсового проекту, який ми визначаємо як самостійне дослідження актуальної педагогічної проблеми. Бажано, щоб він став основою майбутньої дипломної або магістерської роботи студента.

Нами з’ясовано, що сучасні підходи до побудови навчального курсу „Історія педагогіки” передбачають цілісний розгляд теорії і практики виховання в різних народів у межах глобального процесу розвитку людської цивілізації, аналіз історико-педагогічного процесу в його єдності і різноманітності [8, с.7]. Тому вивчення історії педагогіки сприяє, з одного боку, усвідомленню того, що на всіх етапах історичного розвитку школа і педагогічна думка відображали потреби суспільного прогресу, розвиток наукового знання впливав на теорію і практику виховання, а практика, у свою чергу, була основою для розвитку педагогічних теорій, а з іншого – формуванню в майбутніх педагогів цілісної системи знань про історію світового шкільництва, уміння мислити педагогічними категоріями, аналізувати, зіставляти теоретичні погляди, процеси та явища педагогічної практики різних народів у різні часи, бачити та оцінювати тенденції їх розвитку.

Оскільки структурою навчального курсу „Історія педагогіки” передбачено вивчення таких модулів, як розвиток освіти й педагогічної думки в зарубіжній педагогіці та історія української школи і педагогіки, то вважаємо за потрібне запропонувати студентам виконати груповий навчальний проект з питань генезису вітчизняної і зарубіжної педагогічної теорії в тісному взаємозв’язку із сучасністю та проекцією на майбутнє.

Ми виходили з того, що особливістю спецкурсу „Методика виховної роботи класного керівника” є його практико-орієнтований характер, і мета полягає в поглибленні та систематизації теоретичних знань студентів у галузі теорії виховання, їх підготовки до практичної педагогічної діяльності, виховання поваги до діяльності сучасного вихователя, розвиток пізнавальної активності. Результатом вивчення спецкурсу має стати певна система знань і вмінь студентів: знання основних підходів до моделювання виховної системи класу, наукові методи педагогічної діагностики, знання з методики організації та проведення виховних заходів, колективних творчих справ тощо; основних напрямів і завдань роботи класного керівника з батьками; уміння аналізувати літературу з проблем організації виховної роботи класного керівника, моделювати виховну систему учнівського колективу, складати план виховної роботи, застосовувати методи педагогічної діагностики, організовувати колективну творчу діяльність учнів, проводити батьківські збори. Тоді залучення студентів до проектної діяльності під час вивчення цього спецкурсу дасть можливість підсилити його практичну спрямованість.

Структура побудови змісту навчального курсу „Методика виховної роботи класного керівника” містить один модуль – „Теоретико-практичні аспекти роботи класного керівника”. Ми пропонуємо виконати один навчальний проект, який може бути як груповим, так й індивідуальним, залежно від бажання студентів.

Створення групових або індивідуальних навчальних проектів вимагає консультування з боку викладача на кожному із зазначених етапів. Таке керівництво доцільно проводити під час

консультацій та за рахунок виділення на кожному семінарському занятті п'ятнадцяти хвилин для обговорення.

Уважаємо за доцільне відводити чотири години на захист навчальних проектів: – 2 години – за рахунок останнього семінарського заняття з модуля. Це можливо внаслідок винесення деяких тем як потенційних проектів, а також у результаті об'єднання невеликих за обсягом та близьких за змістом тем; – 2 години за рахунок консультаційних годин.

Така схема організації проектної діяльності, на нашу думку, не потребує повного перегляду та зміни навчальної програми і може бути використана викладачами в межах їхніх індивідуальних робочих програм.

Водночас реалізація навчальних проектів дає змогу здійснювати поглиблене самопізнання, співвідносити особистісні якості з вимогами гуманістичної орієнтації в педагогічній взаємодії, що є дуже важливим, оскільки майбутній педагог має не тільки володіти професійними знаннями і вміннями, але й уміти творчо змінювати свою особистість з використанням психолого-педагогічних знань відповідно до об'єктивно існуючих морально-духовних цінностей суспільства, з врахуванням власної індивідуальності [2].

З огляду на це актуалізується значення результативно-рефлексивної структурної складової організації проектної діяльності майбутніх педагогів, що спрямована на розвиток самосвідомості, виявлення перспектив, професійної самореалізації особистості й містить рефлексію особистісного досвіду, об'єктивну самооцінку проектної діяльності в цілому, отриманий результат її продукту та готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності.

Дослідження показало, що результатом є остаточний, кінцевий підсумок якого-небудь заняття, діяльності, розвитку тощо. Результат також може виступати показником ефективності здійсненої діяльності [3].

Установлено, що результативна складова у контексті нашого дослідження відображає результат впровадження проектної діяльності у процес підготовки майбутніх педагогів і є відображенням остаточного продукту, а саме – формування готовності студентів до педагогічної діяльності, яка сьогодні є метою та результатом процесу підготовки майбутніх педагогів. Важливість цієї складової і доцільність відособленого виділення підтверджується тим, що її збільшення, у свою чергу, сприяє розвитку решти складових (наприклад, мотиваційно-цільової та змістово-проектної), а також впливає на продуктивність розробки навчального проекту. Доцільність цієї складової також зумовлена тим, що саме готовність майбутніх педагогів до педагогічної діяльності як результат проектної діяльності забезпечує якісні зміни проектувальника і несе в собі потенційні можливості перенесення суб'єкта на новий рівень функціонування.

У ході дослідження було виявлено, що включення до структурної організації проектної діяльності студентів рефлексивної складової є цілком виправданим, оскільки дає можливість оцінити кожному учаснику проектної діяльності не лише себе, свої здібності та можливості, усвідомити свої особливості, але й зрозуміти, як ці особливості сприймаються іншими людьми.

У контексті нашого дослідження, зауважимо, що рефлексію як важливу структурну складову організації проектної діяльності студентів можна розглядати у трьох основних аспектах: у процесі вивчення теоретичного мислення (інтелектуальний аспект); під час вивчення процесів комунікації і кооперації, пов'язаних із необхідністю розуміння основ сумісних дій та їх координації (комунікативно-кооперативний аспект); у процесі вивчення самосвідомості особистості (особистісний аспект).

На наш погляд, інтелектуальний аспект рефлексії під час виконання навчального проекту розглядається як уміння виділяти, аналізувати і співвідносити з предметною ситуацією власні дії, як спрямованість мислення на себе, на власні процеси й одержані продукти.

У межах другого аспекту рефлексія виступає як процес і структура діяльності, як механізм природного розвитку діяльності. Так, Н.Алексеев та Г.Щедровицький вказують на те, що породження рефлексивних процесів, з'ясування умов їх виникнення і функціонування найефективніше демонструється саме під час колективного розв'язання проблем. Це особливо актуальне для забезпечення механізму зворотного зв'язку за групових або колективних навчальних проектів. Як відомо, зворотний зв'язок виникає природно за будь-яких взаємовідносин. У педагогічній діяльності він забезпечує краще розуміння суті взаємодії, оскільки дозволяє кожному з виконавців навчального проекту бачити власну поведінку і те, що за нею стоїть, ніби зі сторони, а отже, корегувати її в разі необхідності. У таких випадках рефлексія виступає у своїй міжіндивідуальній формі (пізнання себе через іншого й іншого через себе) [1; 11].

Нами з'ясовано, що особистісний аспект рефлексії проектної діяльності полягає в активізації принципу саморозвитку особистості, згідно з яким культивується рефлексія, що забезпечує самоорганізацію і самообілізацію студента. Цей аспект рефлексії особливо важливий у контексті розв'язання проблеми впливу професійної діяльності на особистість майбутнього вчителя. Тому ми погоджуємося з Б.Вульфом, який розглядає професійну рефлексію як самоаналіз, самозаглиблення в

те, як це відбувалося з тобою, що ти почував, про що думав, як склалися події і які наслідки, у чому полягає причина невдачі. „Побутове” знання ніби перехрещується з «науковим», що доповнюється за рахунок повноти особистісного освоєння. Вербальний досвід стає активним доповненням реального досвіду [4, с.13]. Саме такі процеси відбуваються під час виконання навчальних проектів студентами.

Висновки... Таким чином, у ході дослідження з'ясовано, що розуміння закономірностей розвитку і формування мети та мотивації дозволить успішно здійснювати проектну діяльність майбутніх учителів, сприяючи більш усвідомленому вивченню педагогічних дисциплін, стане тим містком, що поєднає педагогічну теорію і практику, створить внутрішню передумову для забезпечення пізнавальної активності та самостійності студентів.

Визначено, що особливостями змістово-проектної складової є: по-перше, студенти самостійно набувають нових знань; по-друге, формування вмінь використовувати набуті знання здійснюється у процесі розв'язання пізнавальних і практичних завдань; по-третє, під впливом змісту проектної діяльності відбувається розвиток основних загальнопедагогічних умінь, а саме: аналітико-діагностичних, прогностичних, проектувальних, конструктивно-організаційних, контрольно-оцінних, комунікативних, рефлексивних; по-четверте, майбутні вчителі усвідомлюють необхідність професійного й особистісного саморозвитку. Тобто через зміст навчальних проектів студенти мають можливість створити цілісне уявлення про специфіку майбутньої професійної діяльності, збагатити свій суб'єктивний досвід, що є визначальним при формуванні готовності до педагогічної діяльності.

Виявлено, що формування готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності посідає провідне місце під час організації проектної діяльності та може бути критерієм її ефективності, а рефлексія як одна із сторін внутрішньої активності особистості перетворюється на чинник, що сприяє подоланню розриву між теорією й практикою, забезпечуючи успішність проектної діяльності студентів.

Отже, особливість структурної організації проектної діяльності студентів полягає в забезпеченні практичної спрямованості цієї діяльності через мотиваційно-цільову, змістово-проектну, результативно-рефлексивну складові.

Дослідження даного питання не вичерпує зазначену проблему. Особливо перспективним може бути подальше вивчення її з точки зору виявлення можливостей окреслених складових щодо забезпечення функціонування авторської моделі організації проектної діяльності майбутніх педагогів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Алексеев Н. Г. Проектирование и рефлексивное мышление / Никита Алексеев // Развитие личности. – 2002. – № 2. – С. 85–102.
2. Бех І. Д. Готовність педагога до інноваційної діяльності / І. Д. Бех // Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. – Житомир, 2003. – № 13. – С. 3–8.
3. Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Іршів : Перун, 2001. – 1440 с.
4. Вульф В. З. Педагогіка рефлексії. Взгляд на професійну підготовку учителя / В. З. Вульф, В. Н. Харькин. – М. : Магістр, 1999. – 112 с.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
6. Захарійчук М. Д. Педагогічні спостереження як компонент професійного розвитку вчителя початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Захарійчук Марія Дмитрівна. – К., 2004. – 215 с.
7. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах : [моногр.] / О. І. Огієнко ; [за ред. Н. Г. Ничкало]. – Суми : Еллада-S, 2008. – 444 с.
8. Сбруева А. А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах / А. А. Сбруева, М. Ю. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
9. Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями : [моногр.] / Соколова І. В. ; [за ред. С. О. Сисоевої] ; МОН України ; АПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – Маріуполь ; Д. : АРТ-ПРЕС, 2008. – 400 с.
10. Федина В. Психолого-педагогічні аспекти процесу формування професійної компетентності фахівців – сходовознавців / Федина Володимир // Вісник Львів. ун-ту. – Серія педагогічна. – 2007. – Вип. 22. – С. 99–105.
11. Щедровицький Г. П. Избранные труды / Георгий Петрович Щедровицкий. – М. : Шк. Культ. Полит., 1995. – 759, [1] с.

Анотація

О.В.Зосименко

Особенности структурной организации проектной деятельности студентов

В статье рассматривается один из аспектов проблемы организации проектной деятельности учащихся; определено, что структурная организация проектной деятельности студентов обеспечивают мотивационно-целевая, содержательно-проектная и результативно-рефлексивная составляющие; выявлены и обоснованы особенности этих составляющих в процессе организации проектной деятельности студентов в контексте профессиональной подготовки.

Ключевые слова: проектная деятельность, учебный проект, мотивационно-целевая составляющая, содержательно-проектная составляющая, результативно-рефлексивная составляющая.

Summary
O.V.Zosymenko

The Peculiarities of Structural Organisation of Students Project Activity

In the article one of the aspects of learners project activity organisation is viewed; it has been found out that structural organisation of students project activity is ensured by motivation-target component, content-project component and result-reflexive component; the peculiarities of the components in the process of student project activity organisation on the context of general teacher training are determined and stated.

Key words: project activity, learning project, motivation-target component, content-project component and result-reflexive component.

Дата надходження статті:

„16” березня 2011 р.

УДК 37.014(09)(477)

А.І.ГНАТЬЄВА,
аспірантка
(м.Харків)

Соціальна спрямованість національної освітньої системи в Україні у 20-ті роки ХХ століття

У статті проаналізовано внесок Я.П.Ряшпо в розробку питань професійної школи в Україні у 1920-і роки. Вказано, що педагог наполягав на вузькій професіоналізації навчання. Оволодіння технікою, технічний прогрес уважав умовою розвитку соціалізму. Соціальна спрямованість професійних шкіл передбачала реалізацію принципу зв'язку навчання з виробничим життям.

Ключові слова: професійні школи, фабзавуч, Ряшпо, соціалістичне виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Приєднання України до Болонського процесу зумовило широку освітню інтеграцію, упровадження ступеневої освіти, структурне реформування шкільництва в Україні відбувається згідно з принципом збереження національних педагогічних традицій і позитивних надбань минулого. Концепцією національної системи освіти, що набула чинності в Україні з 2001 р. визначено, що основою національного виховання є стверджені принципи національної педагогіки. Тому необхідно створити умови для використання у педагогічній науці та виховній діяльності навчальних закладів цінних напрацювань минулого.

Серед просвітників, українських громадських діячів в освітній галузі цікавим є досвід Я.П.Ряшпо, який показав приклад раціонального поєднання традицій народного виховання і об'єктивних вимог суспільства і державних органів влади до розробки питань освіти у 20-і роки ХХ ст. В основі національної освітньої системи він обстоював доцільність використання кращих досягнень інших країн світу.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Сьогодення педагогічної теорії та практики характеризується накопиченням цінного досвіду, який має стати ґрунтом для побудови цілісної системи. Фундаментальні проблеми теорії становлення національної системи освіти в Україні розкрито в роботах В.Л.Борисова, Р.Г.Вендровської, О.В.Глузмана, О.Г.Дзевєріна, С.Т.Золотухіної, О.М.Микитюка, І.Ф.Прокопенка, О.В.Сухомлинської, Н.М.Якушко та ін.

Формулювання цілей статті... Цілі, завдання статті полягають в аналізі внеску Я. П. Ряшпо в розробку питань соціальної спрямованості національної освітньої системи в Україні у 20-і роки ХХ століття.

Виклад основного матеріалу... Серед плеяди громадських діячів, педагогів помітною є постать Яна Петровича Ряшпо – учителя, викладача, історика освіти, громадського і політичного діяча, який у 20-і роки ХХ століття брав участь у розробці та упровадженні в практику українського варіанту освітньої системи.

Проведений аналіз свідчить про те, що метою професійної школи була підготовка поколінь до участі в матеріальному виробництві, а отже, – в перетворенні всього суспільства. Пряме завдання просвітньої політики, наголошував заступник наркома освіти Я.П.Ряшпо, – готувати трудящих до конкретних життєвих завдань матеріального виробництва, організації суспільності. Проблема соціального переустрою розроблялася у контексті реорганізації матеріального виробництва. А це і є завдання й єдиної профтехнічної та спеціально-наукової освіти, на які мусить орієнтуватися радянська політика [1, с.61].

Спираючись на постулат Дж.Дьюї про те, що істинними знаннями є лише ті, що дають змогу пристосувати власні цілі і завдання до реальних умов життя, творці національної освітньої системи України стверджували, що лише професійно-технічна та спеціальна вища школи можуть претендувати на істинні знання. До того ж технічний прогрес уважався передумовою перемоги соціалізму [2, с.14].